Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Monumentnummer*: 516365

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	05 maart 2001
Kadaster deel/nr	82760/86

*Woonplaats**	*Gemeente**	*Provincie**
Britswert	Súdwest-Fryslân	Fryslân

Locatienaam	*Locatieomschrijving*
Britswert	Oosterwierumer Oudvaart

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
Baard	E			1629

*Omschrijving***

Inleiding

De AMERIKAANSE WINDMOTOR is een markant herkenningspunt in het open weidegebied tussen het buurtschap Makkum en Britswerd.

De naar Amerikaans model ontstane windmolen van het type "Record, is in Nederland vervaardigd, en begin 20e eeuw ontworpen door de Gebr. Bakker te IJlst. De molen werd begin jaren dertig gebouwd op de plaats van een afgebroken traditionele windmolen.

Omschrijving

De toren staat in een uit beton opgetrokken funderingsbak voorzien van houten deksels. In de funderingsbak is een stalen waaierpomp voorzien van een houten opleiderpijp met een houten terugslagklep aangebracht. Aan de polderzijde is een stalen kroosrek aangebracht. De molen maalt uit op de Oosterwierumer Oudvaart (Friese boezem). De stalen toren van vrij grote hoogte heeft een ladder en een vierkante stelling bestaande uit stalen liggers en een houten dek. Aan de bovenzijde van de toren is een gietstalen motorlichaam aangebracht. Het zestien gegalvaniseerde stalen bladen tellende windrad heeft een diameter van 4.50 meter. Het rad bestaat uit zes straalarmen waartussen segmenten, met ieder drie bladen verbonden door twee ringen, zijn aangebracht. De molen is voorzien van één vaan voor de zelfregeling naar de windrichting. De zelfregeling naar windsterkte gebeurt doordat bij

toenemende omloopsnelheid de optredende tanddruk-reactiekracht van het windrad groter wordt dan de spanning van de schroefveer van de vaan; de molen zal zich hierbij krimpend uit de wind draaien. De bovenas van de molen is voorzien van een vanginstallatie welke automatisch in werking treedt bij het uit de wind draaien van de molen. De molen is voorzien van een gietstalen gaande werk en stalen spillen. De waaierpomp wordt hierbij direct aangedreven door de verticale spil.

Waardering

De zogenaamde Amerikaanse windmotor uit de eerste helft van de 20e eeuw is van cultuurhistorisch en industrieel-archeologisch belang:

- voor de geschiedenis van de industriële archeologie van Nederland, in het bijzonder van die der in Nederland ontworpen en gebouwde windmotoren;

- voor de ontwikkeling van de vroeg-20e-eeuwse Nederlandse bemalingstechniek met gebruikmaking van Amerikaans model windmolens;

- als molentype kenmerkend voor de overgang van de bemaling van kleine bemalingsgebieden door traditionele windmolens naar die door "moderne" amerikaanse windmotoren;

- als voorbeeld voor de overgangsfase tussen windmolenbemaling en motorbemaling;

- vanwege zijn rol in het ontstaan van de bemalinggeschiedenis van het voormalige Waterschap "De Oosterwierumer Oudvaart" en later het Waterschap "Marne-Middelsee";

- vanwege zijn landschappelijke betekenis als markant herkenningspunt in het open weidegebied tussen het buurtschap Makkum en Britswerd.

Hoofdcategorie	*Subcategorie*	*Functie*
Boerderijen, molens en bedrijven	Industrie- en poldermolen	Molen